

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku Z. R.

z udziałem M. K. i G. R.

o dział spadku,

na posiedzeniu niejawnym 16 marca 2023 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,

na skutek skargi kasacyjnej uczestników

od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie

z 5 listopada 2020 r., sygn. akt XXVII Ca 366/20,

1. **odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
2. **stwierdza, że uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do powyższych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Uczestnicy wniesli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawili w formie pytań: „Czy spadkobiercy jako współwłaścicielowi lokalu służy roszczenie o wynagrodzenie względnie odszkodowanie przeciwko współwłaścicielowi (spadkobiercy) za wyłączne korzystanie przez niego bez zgody pozostałych współwłaścicieli z rzeczy wspólnej przed dokonaniem działu spadku i czy brak takiej zgody jest wystarczającą przesłanką do uznania naruszenia art. 206 k.c. i powstania roszczeń o wynagrodzenie za wyłączne korzystanie z takiego wspólnego lokalu na podstawie przepisów art. 224 § 2 lub art. 225 KC? Czy odmowa wydania kluczy i dostępu do lokalu połączona z wyłącznym korzystaniem ze wspólnego lokalu bez zgody pozostałych współwłaścicieli jest działaniem w złej wierze? Czy zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych przez wyłączne korzystanie przez jednego ze współwłaścicieli, istnienie sporu pomiędzy współwłaścicielami, niemożność zgodnego współkorzystania z lokalu z uwagi na małą powierzchnię lokalu są negatywnymi przesłankami do przyznania takiego wynagrodzenia w związku z naruszeniem art. 206 k.c. na podstawie przepisów art. 224 § 2 lub art. 225 KC. Ewentualnie czy w takim przypadku pokrzywdzonemu współwłaścicielowi przysługuje roszczenie o wynagrodzenie względnie odszkodowanie na podstawie innych regulacji nie przywołane powyżej?”

Uczestnicy stwierdzili też, że zachodzi też „konieczność dokonania wykładni przepisów wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej w związku z wątpliwościami przedstawionymi jako zagadnienia prawne i rozbieżnościami w interpretacji przepisów wskazanych w podstawach skargi kasacyjnej” (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga zidentyfikowania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na

tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Problemy sformułowane przez uczestników nie mają cech zagadnienia prawnego w znaczeniu przytoczonym wyżej, gdyż niektóre osadzone są ściśle w realiach sprawy, z uwzględnieniem których należy udzielić na nie odpowiedzi, a na inne w orzecznictwie udzielona już została odpowiedź.

W orzecznictwie zostało już wyjaśnione, że współwłaściciel może domagać się od pozostałych współwłaścicieli, korzystających z rzeczy wspólnej z naruszeniem art. 206 k.c. w sposób wyłączający jego współposiadanie, wynagrodzenia za korzystanie z tej rzeczy na podstawie art. 224 § 2 k.c. lub art. 225 k.c. (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 19 marca 2013 r., III CZP 88/12, OSNC 2013, nr 9, poz. 103 i powołane tam orzecznictwo). Podstawę do określenia zakresu uprawnionego posiadania rzeczy wspólnej i korzystania z niej zarówno w sytuacji, w której możliwe jest zgodne współposiadanie i korzystanie z całej rzeczy przez wszystkich uprawnionych bez względu na wielkość ich udziałów we współwłasności, jak i w sytuacji, w której z jakichkolwiek przyczyn nie jest to możliwe, stanowi art. 206 k.c. Jeżeli tylko niektórzy współwłaściciele posiadają rzecz wspólną i korzystają z niej z naruszeniem wynikających z art. 206 k.c. analogicznych uprawnień innych współwłaścicieli, to taka sytuacja nie jest zgodna z tym przepisem, który nakazuje jednakowe traktowanie wszystkich uprawnionych. Współwłaściciel, który posiada rzecz wspólną w szerszym zakresie, niż mogą to czynić inni współwłaściciele uzyskuje korzyść, która powinna być między nimi rozliczona, według przysługujących współwłaścicielom udziałów (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 14 października 2011 r., III CSK 288/10, z 5 maja 2020 r., IV CSK 567/19).

Możliwość jednakowego i równoprawnego posiadania oraz korzystania z rzeczy wspólnej przez współwłaścicieli zgodnie z art. 206 k.c. nie obejmuje wszystkich sytuacji, lecz dotyczy tylko wypadków, w których możliwe jest zgodne współposiadanie oraz współkorzystanie z rzeczy wspólnej przez wszystkich uprawnionych. Zależy zatem od właściwości nieruchomości. Na podstawie art. 206 k.c. nie można rozwiązać sytuacji, w których z uwagi na naturę (właściwości) rzeczy wspólnej lub stosunki panujące między współwłaścicielami wszyscy uprawnieni nie mogą zgodnie współposiadać i współkorzystać z rzeczy. Okoliczności te należy oceniać indywidualnie, *ad casum* i powinny to czynić sądy *meriti*, nie zaś Sąd Najwyższy. Nie stanowi zatem zagadnienia prawnego pytanie, czy korzystanie z lokalu mieszkalnego przez jednego współwłaściciela (w okolicznościach sprawy – wdowę w sile wieku), w warunkach sporu z pozostałymi współwłaścicielami (dorosłymi, samodzielnymi życiowo dziećmi z pierwszego związku spadkodawcy) i mała powierzchnia lokalu (37 m²) są negatywnymi przesłankami dla żądania dopuszczenia do współposiadania lokalu.

Uczestnicy wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania także z uwagi na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Na tę przesłankę powołali się „z ostrożności procesowej” (...) i stwierdzili, że „skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na wagę i oczywistość podniesionych naruszeń w przywołanych powyżej podstawach kasacyjnych”.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście

nieprawidłowego orzeczenia.

W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie wystarczy stwierdzić, że jest ona oczywiście uzasadniona, lecz należy wykazać tę oczywistość przez odwołanie się do takiej argumentacji prawnej, która *prima facie* wykazuje, że zaskarżone orzeczenie wydane zostało z oczywistym naruszeniem prawa. Nie wystarczy odwołać się – jak uczynili to skarżący – do podstaw skargi kasacyjnej, gdyż nie podlegają one badaniu na etapie przesądu. Niezależnie od tego, powoływanie się na oczywistość skargi i konieczność dokonania wykładni prawa wzajemnie się wyklucza. Taki sposób konstruowania skargi kasacyjnej jest pozorowaniem występowania w sprawie okoliczności publicznoprawnych, w oparciu o które Sąd Najwyższy dokonuje oceny na podstawie art. 398⁹ k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.